

Sygn. akt I ACa 843/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krzysztof Józefowicz (spr.)
Sędziowie:	SSA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga SSA Mikołaj Tomaszewski
Protokolant:	st. sekr. sądowy Sylwia Woźniak

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2012 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. K. (1) i małoletniego F. K. reprezentowanego przez matkę A. K. (2)**

przeciwko (...) **S.A. z siedzibą w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powodów i pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 13 czerwca 2012 r., sygn. akt I C 3388/11

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 i 3 w ten sposób, że:

a. zasądzone w punkcie 1 kwoty po 10.000 zł. na rzecz każdego z powodów z ustawowymi odsetkami od dnia 14 października 2011 r. podwyższa do kwot po 50.000 zł. (pięćdziesiąt tysięcy) na rzecz każdego z powodów z ustawowymi odsetkami od dnia 14 października 2011 r.

b. kosztami procesu obciąża strony po połowie i na tej podstawie zasądza od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 2.500 zł.

2. w pozostałym zakresie apelację powodów oddala,

3. oddala apelację pozwanego,

4. znosi wzajemnie koszty zastępstwa procesowego poniesione przez strony w postępowaniu odwoławczym,

5. nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) kwotę 4.000 zł. tytułem części nieuiszczonej opłaty od apelacji.

6. odstępuje od obciążania powodów opłatą od apelacji w kwocie 2.000 zł.

-M. Mazurkiewicz-Talaga -K. Józefowicz -M. Tomaszewski

IA Ca 843/12

UZASADNIENIE

Po ostatecznym sprecyzowaniu żądań pozwu powodowie A. K. (1) i małoletni F. K. (zastępowany przez matkę A. K. (1)) wnieśli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego (...) S.A. w W. kwot po 100.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2011r. w przypadku małoletniego F. K. oraz od dnia 14 października 2011r. w przypadku powódki A. K. (1) oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje żądania podali, że kwot objętych pozwem domagają się tytułem zadośćuczynienia za krzywdy doznane w wyniku śmierci męża i ojca M. K. (1), który zginął w wypadku samochodowym spowodowanym przez sprawcę ubezpieczonego od odpowiedzialności cywilnej w pozwanym Towarzystwie.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu przyznał swoją odpowiedzialność za skutki przedmiotowego wypadku co do zasady, wskazując jednocześnie na brak podstaw prawnych do uwzględnienia roszczenia o wypłatę zadośćuczynienia na rzecz osób bliskich zmarłego, gdyż do wypadku doszło przed wejściem w życie art. 446 § 4 k.c.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził od pozwanego na rzecz powodów po 10.000 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 14 października 2011 r., w pozostałym zakresie powództwo oddalił, a kosztami procesu obciążył strony w zakresie poniesionym.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia Sądu Okręgowego;

Powódka A. K. (1) poznała M. K. (1) w 1996r., w czasie nauki w szkole policealnej. Po dwóch latach znajomości zostali parą, a w dniu 17 lutego 2001r. zawarli związek małżeński. O. małżonkowie kontynuowali naukę na studiach wyższych prowadzonych przez Akademię Rolniczą w P.. W 22 sierpnia 2001r. na świat przyszedł syn powódki i M. K. (1) - małoletni powód F. K.. Małżonkowie byli bardzo zżyci ze sobą, a M. K. (1) poświęcał dużo czasu na rozwój fizyczny małoletniego powoda, zabierając go od najmłodszych lat na zajęcia pływania. M. K. (1) ukończył studia w 2003r. i w wrześnie rozpoczął pracę w przedsiębiorstwie prowadzonym przez jego ojca, zajmując się pozyskiwaniem klientów na części rolnicze.

W dniu 13 września 2003r. A. K. (3), kierujący (...), nie zachował szczególnej ostrożności i najechał na jadącego rowerem M. K. (1), powodując jego śmierć na miejscu. Sprawca wypadku był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w pozwanym (...) S.A. w W..

Śmierć męża była traumatycznym przeżyciem dla powódki i źródłem jej cierpień psychicznych. Po śmierci męża powódka przez około rok czasu musiała zażywać leki psychotropowe, a następnie uspokajające. Ze względu na zły stan zdrowia psychicznego powódka szukała pomocy u specjalistów, uczęszczając na indywidualną terapię psychiatryczną, a także zajęcia grupowe. Pomimo tych doświadczeń powódka nie przetrwała nauki na ostatnim roku i ukończyła studia w 2004r. Wkrótce potem zaczęła pracować jako sekretarka w prywatnej firmie, a od kwietnia 2005r. w charakterze specjalisty w Orkiestrze Kameralnej Radia (...), osiągając dochody na poziomie 4.500 zł miesięcznie. Z tytułu dodatkowego zatrudnienia zarabia około 1.000 zł miesięcznie.

W 2004r. powódka nabyła za kwotę 90.000 zł, w którym po przeprowadzeniu remontu zamieszkała z synem. Następnie w 2010r. kupiła działkę w S., na której w przyszłości planuje wybudować dom.

Pomimo upływu kilku lat od śmierci męża powódka nie związała się z innym mężczyzną i obecnie samotnie wychowuje małoletniego F. K.. Małoletni powód w chwili śmierci ojca miał zaledwie dwa lata. Jest on dzieckiem nadpobudliwym, co ujawniło się jego negatywnym zachowaniem w przedszkolu, a następnie problemami wychowawczymi w szkole podstawowej. Powód korzystał z pomocy Poradni P.-Pedagogicznej w P., a także brał udział w spotkaniach w Ośrodku (...) dla dzieci i młodzieży. W trakcie tych spotkań nie ujawniał jednakże problemów psychologicznych na tle braku ojca.

W toku postępowania likwidacyjnego pozwany (...) S.A. w W. wypłacił na rzecz powódki kwotę 40.000 zł, a na rzecz małoletniego powoda kwotę 30.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenia ich sytuacji życiowej po śmierci męża i ojca. Powodowie wystąpili z dalszymi roszczeniami na drogę sądową i wyrokiem z dnia 12 października 2005r. Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził na rzecz powódki kwotę 10.000 zł a na rzecz małoletniego powoda kwotę 30.000 zł tytułem odszkodowania. Jednocześnie Sąd ten zasądził od pozwanego na rzecz powoda skapitalizowaną rentę za okres od 1 października 2003r. do 30 września 2005 r. w łącznej kwocie 7.680 zł, a także rentę na przyszłość w kwocie 320 zł miesięcznie.

Pismem z dnia 21 września 2011r. powodowie wezwali pozwanego (...) S.A. w W. do wypłaty zadośćuczynienia za krzywdę poniesioną w związku ze śmiercią M. K. (1) w kwocie 50.000 zł na rzecz powódki oraz w kwocie 75.000 zł na rzecz małoletniego powoda. Pozwany pismem z dnia 13 października 2011r. odmówił wypłaty zadośćuczynienia.

Sąd Okręgowy zważył, iż powodowie wskazali, że domagają się zadośćuczynienia za krzywdy doznane w związku z naruszeniem przez sprawcę wypadku samochodowego A. K. (3) ich dóbr osobistych w postaci więzi rodzinnej, jaka łączyła ich ze zmarłym M. K. (1).

Sąd pierwszej instancji uznał, że w sprawie nie może mieć zastosowania przed nowelizacją § 4 art. 446 k.c., bowiem wprowadzony został do Kodeksu cywilnego ustawą z dnia 30 maja 2008r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731) i nie ma zastosowania do krzywd powstałych - jak w rozpoznawanej sprawie - przed 3 sierpnia 2008 r.

Natomiast zdaniem Sądu Okręgowego roszczenie powodów znajduje swoje uzasadnienie w świetle art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c.

Biorąc pod uwagę charakter więzi uczuciowych, jakie łączyły powodów z mężem i ojcem przed śmiercią, a także rozmiar cierpień psychicznych, ich długotrwałość i wpływ na życie codzienne powodów po jego śmierci, Sąd Okręgowy uznał, że odpowiednią sumą zadośćuczynienia za krzywdy z powodu utraty najbliższego członka rodziny jest kwota po 10.000 zł dla każdego z powodów i do takiej też kwoty Sąd uwzględnił żądania, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

O roszczeniu odsetkowym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 k.c. Powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwot odpowiednio 50.000 zł i 70.000 zł z tytułu zadośćuczynienia pismem z dnia 21 września 2011r. Z akt sprawy wynika, że pozwany zapoznał się z treścią wezwania najpóźniej w dniu 13 października 2011r., gdyż z tej daty pochodzi jego pismo, w którym ustosunkował się do roszczeń powodów. Z tego względu roszczenie powodów stało się wymagalne od dnia następnego, wobec czego sąd pierwszej instancji zasądził odsetki za opóźnienie od uwzględnionej części roszczenia głównego od dnia 14 października 2011r. do dnia zapłaty.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. Wprawdzie powodowie przegrali proces w 90%, jednak z uwagi na charakter sprawy i uznaniową wysokość zasądzonych roszczeń, a z drugiej strony fakt, iż nakład pracy pełnomocników obu stron był nieznaczny, Sąd uznał, że koszty zastępstwa procesowego każda ze stron poniesie we własnym zakresie.

Powyższy wyrok zaskarżyli apelacją powodowie oraz pozwany.

Powodowie zarzucili naruszenie przepisów art. 448 w zw. z art. 23 i 24 k.c. poprzez uznanie, że kwota po 10.000 zł. stanowi odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy i wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości na koszt pozwanego.

Pozwany zarzucił naruszenie przepisów art. 448 w zw. z art. 23 i 24 k.c. poprzez błędne zastosowanie i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości na koszt powodów.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje;

Apelacja pozwanego okazała się bezzasadna, a apelacja powodów okazała się częściowo zasadna.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny i dlatego Sąd Apelacyjny przyjmuje ustalenia sądu pierwszej instancji za własne.

Przed sądem odwoławczym powodowie powołali się na prawomocny wyrok Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z dnia 26 września 2012 roku, którym to sąd zasądził od pozwanego na rzecz P. K. kwotę 50.000 zł. tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią jego brata M. K. (2) czyli męża powódki i ojca powoda.

Trafnie uznał Sąd Okręgowy, że wprowadzony ustawą z dnia 30 maja 2008r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731) § 4 art. 446 k.c., przewidujący możliwość przyznania przez sąd najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznana krzywdę, nie ma zastosowania do krzywd powstałych przed 3 sierpnia 2008 r., a więc nie ma zastosowania do roszczenia powodów.

W żadnym razie jednak nie okazał się zasadny zarzut naruszenia art. 448 w zw. z art. 23 i 24 k.c. poprzez błędne zastosowanie.

Zważyć bowiem należy, że katalog dóbr osobistych określony w art. 23 k.c. ma charakter otwarty. Niewątpliwie prawo do życia w rodzinie i utrzymanie więzi rodzinnych stanowi dobro osobiste członka rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c.

. W związku z powyższym Sąd Okręgowy trafnie uznał, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art.448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznana krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu (a więc bezprawnemu naruszeniu dóbr osobistych), który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

Skoro zaś pozwany kwestionował swoją odpowiedzialność co do zasady, to zważywszy na powyższe, jego apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Apelacja powodów okazała się częściowo zasadna .

W świetle bowiem prawidłowo dokonanych ustaleń faktycznych stwierdzić należy, że zasądzone przez sąd pierwszej instancji na rzecz powodów kwoty po 10.000 zł. tytułem zadośćuczynienia nie są odpowiednie. Zważyć bowiem należy, że pomiędzy powodami a M. K. (1) istniała głęboka więź, która przejawiała się w utrzymywaniu bliskich kontaktów rodzinnych, wzajemnej pomocy i przywiązaniu. Powódka A. K. (1) i zmarły M. K. (1) byli zgodnym i darzącym się uczuciem małżeństwem, które dopiero zaczynało się usamodzielniać i planować swoją przyszłość. Małżonkowie byli bardzo zaangażowani w opiekę i wychowywanie dwuletniego syna F. K., dążąc do zapewnienia mu jak najlepszych warunków wzrostu. Tragiczna śmierć męża spowodowała u powódki zachwianie równowagi psychicznej oraz zaburzenie więzi rodzinnych i partnerskich, powódka w pierwszym roku po śmierci męża miała stany depresyjne, w związku z czym korzystała z pomocy psychiatrów i psychologów, a także musiała zażywać leki uspokajające. W kolejnych latach stan psychiczny powódki uległ poprawie, jednakże więź ze zmarłym była na tyle silna, że do dnia dzisiejszego nie podjęła próby ułożenia sobie życia z innym partnerem.. Małoletni powód zaś został pozbawiony możliwości poznania ojca i wzrastania w pełnej rodzinie, co niewątpliwie mogło negatywnie odbić się na

jego osobowości w kolejnych latach. Nawet jeśli więc w chwili przedmiotowego wypadku, ze względu na brak pełnego rozeznania i zrozumienia skutków tragicznej śmierci ojca powód nie doznał traumy psychicznej, to niewątpliwie negatywne konsekwencje wypadku mogą powstać w psychice powoda w kolejnych latach.

Zgodzić się jednak należy z sądem pierwszej instancji, że ustalając wysokość zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych powodów nie można wprost przenosić na grunt zadośćuczynienia zasądanego w oparciu o art. 448 k.c. reguł określających wysokość zadośćuczynienia z powodu śmierci bliskiej osoby na podstawie art. 446 § 4 k.c. Przesłanką bowiem tego pierwszego jest naruszenie dobra osobistego, które co do zasady jest chronione poprzez roszczenia niemajątkowe, natomiast roszczenie o zadośćuczynienia ma w stosunku do nich jedynie charakter uzupełniający.

Wobec powyższego, w ocenie Sądu Apelacyjnego, właściwa suma tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy jest kwota po 50.000 zł. na rzecz każdego z powodów.

Dlatego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok z zasądzone kwoty po 10.000 zł. podwyższył do kwoty po 50.000 zł. na rzecz każdego z powodów.

W pozostałym zakresie apelacja powodów jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Z uwagi na ostateczny wynik sprawy Sąd Apelacyjny na podstawie 100 k.p.c. obciążył strony po połowie kosztami poniesionymi przed sądem pierwszej instancji. Na te koszty składają się: opłaty od pozwu uiszczone przez powodów w kwocie po 5.000 zł. oraz koszty zastępstwa procesowego pełnomocników stron. Dlatego Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 2.500 zł.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. i związku z tym zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego poniesione przez strony w tym postępowaniu.

Oplata od apelacji powodów wyniosła kwotę 9.000 zł. Powodowie uścili opłatę w kwocie 3.000 zł. a w pozostałym zakresie zostali zwolnieni od obowiązku jej uiszczenia. Oplata od apelacji pozwanego wyniosła 1.000 zł. i została uiszczona przez pozwanego. Z uwagi na wynik postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) kwotę 4.000 zł. tytułem części nieuiszczonej opłaty od apelacji. Jednocześnie zaś na podstawie art. 113 ust. 2 i 3 powołanej ustawy Sąd Apelacyjny odstąpił od obciążenia powodów opłatą od apelacji w kwocie 2.000 zł. z zasądanego roszczenia, mając na względzie, że jego wysokość z istoty swej ma uznaniowy charakter.

- M. Mazurkiewicz-Talaga - K. Józefowicz - M. Tomaszewski